FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT JEAN MISCHO

föredraget den 5 mars 1998 *

1. Den 21 september 1992 fastställde kommunfullmäktige i Haarlemmerliede och Spaarnwoude den fysiska planen "Ruigoord 1992". Regionstyrelsen i Nordholland godkände genom beslut av den 18 maj 1993 denna fysiska plan. Planen avser ett område med en yta på cirka 6,5 km², på vilket det i huvudsak skall anläggas en hamn och ett industriområde som kommer att förlänga Amsterdams västra hamnområde, som är beläget öster om det aktuella området.

2. Den fysiska planen "Ruigoord 1992" ersatte den fysiska planen "Landelijk gebied 1968" som hade samma ändamål. Lagenligheten av beslutet av den 18 maj 1993 bestreds av flera sökanden, vilka väckte talan vid Nederlandse Raad van State (förvaltningsdomstol) och gjorde gällande att, i motsats till vad som föreskrivs i rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön [1] av vissa offentliga och privata projekt, föregicks inte beslutet av en bedömning av miljökonsekvenserna av de anläggningsarbeten som den nämnda planen medger.

3. Raad van State konstaterar att den omtvistade planen, på grund av beskaffenheten av de anläggningar som den omfattar, faller inom tillämpningsområdet för den nationella lagstiftning som föreskriver en bedömning av miljöpåverkan, men att en sådan bedömning i det förevarande fallet inte var obligatorisk enligt samma lagstiftning, eftersom det i denna föreskrivs att det inte är nödvändigt att företa någon bedömning i de fall planen återger innehållet i tidigare planer. Det har i det förevarande fallet inte bestritts att anläggningarna enligt plan "Ruigoord 1992" är hämtade från den fysiska planen "Landelijk gebied 1968" liksom från de regionala planerna "Amsterdam-Noordzeekanaalgebied 1979" och "Amsterdam-Noordzeekanaalgebied 1987", vilkas förverkligande aldrig kom längre än till att en del av det berörda området i slutet av 1960-talet igenfylldes med sand.

4. Då tvivel förelåg angående denna lagstiftnings förenlighet med direktivet, förklarade Nederlandse Raad van State, genom beslut av den 12 mars 1996, målet vilande och begärde förhandsavgörande beträffande följande fråga:

"Är det enligt rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata

* Originalspråk: franska.

1 — EGT L 175, s. 40, svensk specialutgåva, område 15, volym 6, s. 226, nedan kallat direktivet.

projekt möjligt att ge tillstånd för ett projekt som nämns i bilaga 1 till samma direktiv utan någon föregående miljöundersökning i den mening som avses i direktivet, när tillståndet i fråga avser ett projekt som erhöll tillstånd redan före den 3 juli 1988, men för vilket tillståndet inte utnyttjades och när tillståndet inte föregicks av någon miljöundersökning som uppfyller de villkor som i detta avseende anges i direktivet?"

5. Allra först skall det påpekas att det föreskrivs i artikel 2.1 i direktivet, vars tidsfrist för införlivande utlöpte den 3 juli 1988, att "[m]edlemsstaterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att ett projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan bland annat på grund av sin art, storlek eller lokalisering blir föremål för en bedömning av denna påverkan innan tillstånd ges. De projekt som skall omfattas av sådan bedömning anges i artikel 4."

6. I nämnda artikel 4.1 föreskrivs att om inte annat följer av artikel 2.3 — enligt vilken medlemsstaterna i undantagsfall får besluta att ett visst projekt helt eller delvis skall undantas från bestämmelserna i direktivet — "skall projekt inom de grupper som redovisas i bilaga 1 bli föremål för en bedömning (miljökonsekvensbeskrivning) i enlighet med artikel 5—10". Punkt 8 i bilaga 1 avser "Hamnar liksom vattenvägar och insjöhamnar som medger trafik med fartyg på mer än 1 350 ton".

7. Enligt artikel 1.2 skall "tillstånd" ges följande betydelse: "den ansvariga myndighetens eller de ansvariga myndigheternas beslut, som ger exploatören rätt att genomföra projektet".

8. Det skall vidare uppmärksammas att det framgår av bestämmelserna i Wet op de Ruimtelijke Ordening (nederländsk lag om fysiska planer) att kommunfullmäktige är behörig att fastställa en fysisk plan, som kräver regionstyrelsens godkännande. Den senare kan också fastställa, för en eller flera delar eller för hela provinsens område, en regional plan som i stora drag anger den framtida utvecklingen av det område som omfattas av planen. Likaså kan de ompröva en redan fastställd regional plan, och de kan ålägga kommunfullmäktige att fastställa eller ompröva en fysisk plan.

9. Slutligen skall det påpekas, utan att alltför detaljerat gå in på de texter som antagits för att säkra direktivets införlivande i nederländsk rätt, att bland dessa förekommer Besluit milieu-effectrapportage (nationell förordning om upprättande av rapporter om miljöpåverkan) av den 20 maj 1987, som trädde i kraft den 1 september samma år. I denna förordning föreskrivs att ett beslut att

anlägga en sådan hamn som avses i punkt 8 i bilaga 1 i direktivet skall föregås av en miljöundersökning.

10. I artikel 9.2 i förordningen föreskrivs emellertid — och det är just detta som har givit upphov till förevarande tvist — att upprättandet av en rapport om miljöpåverkan inte är obligatoriskt i de fall en verksamhet, i den mening som avses i förordningen, redan förekommer i en gällande omstruktureringseller markanvändningsplan, eller i de fall dessa planer har bearbetats eller då en ny omstruktureringseller markanvändningsplan har fastställts och platsen för verksamheten i huvudsak är densamma.

11. Det förhållandet att ett sådant undantag beviljas innebär inte att den nederländska regeringen på något sätt åsidosätter de skyldigheter som direktivet ålägger medlemsstaterna. Dels ligger detta faktiskt inom det utrymme för skönsmässig bedömning som direktivet hade för avsikt att lämna till nationella myndigheter vid vidtagandet av åtgärder för direktivets införlivande. Dels är det motiverat av överväganden som på samma gång tar hänsyn till rättssäkerhet, erforderligt skydd för berättigade förväntningar samt till proportionalitetsprincipens krav, att genomförandet av projekt, vilka tidigare godkänts, inte äventyras eller försenas, med de kostnader som detta medför, av den enda anledningen att ett tillstånd som beviljats efter den 3 juli 1988 ersätter ett tillstånd som beviljats före detta datum i enlighet med ett förfarande som i sin helhet följde de då gällande reglerna.

12. Vi har sålunda i det förevarande fallet en tvist där omständigheterna är ostridiga. Planen "Ruigoord 1992" avser anläggningar vilka kräver, både enligt direktivet och den nationella lagstiftningen, en bedömning av deras miljöpåverkan.

13. Denna bedömning företogs dock inte, och skulle inte heller ha företagits enligt den nationella lagstiftningen, eftersom de nämnda anläggningarna redan angavs i en tidigare plan, som hade fastställts före utgången av tidsfristen för direktivets införlivande och som inte hade föregåtts av någon bedömning av dess inverkan på miljön.

14. Vid första anblicken förefaller det mindre uppenbart huruvida de beslut som ledde till fastställandet av planen "Landelijk gebied 1968" och planen "Ruigoord 1992" skall anses vara "tillstånd", i den mening som avses i artikel 1.2 i direktivet. För den nationella domstolen förefaller det inte råda någon tvekan om detta, och det är just därför den har begärt ett förhandsavgörande. De skriftliga yttranden som har inlämnats av de olika nederländska parterna ger inte heller något utrymme för minsta tvekan i denna fråga. Samtliga utgår underförstått från antagandet att det föreligger ett "tillstånd"i direktivets mening, vilket medför att den tvist som anhängiggjorts vid den nationella domstolen skall avgöras mot bakgrund av hur de skyldigheter som direktivet ålägger medlemsstaterna skall tolkas.

15. Detta är däremot inte den österrikiska regeringens och kommissionens åsikt. Den förstnämnda har gjort gällande att direktivet inte är tillämpligt på fysiska planer, vilket medför att det inte finns någon anledning för domstolen att meddela ett förhandsavgörande. Den österrikiska regeringen har som stöd för sin ståndpunkt påpekat, att det är just på grund av att dessa planer inte faller inom direktivets tillämpningsområde som kommissionen för närvarande förbereder ett direktiv angående "utformningen av en bedömning av miljöpåverkan", vars ändamål kommer att vara ett förfarande för miljöundersökningar som även avser förslag till projekt samt program i ett tidigare skede.

16. Kommissionen anser, utifrån sin granskning av den nederländska lagstiftningen, att en fysisk plan inte i något fall skulle kunna betraktas som ett tillstånd som föranleder en skyldighet att vidta en bedömning av miljöpåverkan. Denna skyldighet uppkommer först i ett senare skede, då initiativtagaren till projektet, i egenskap av exploatör, ges tillstånd att genomföra projektet.

17. Ställd inför dessa skilda bedömningar av rättsläget för tolkningsfrågan, bad domstolen den nederländska regeringen, regionstyrelsen i Nordholland, kommunen i Amsterdam och kommissionen

"att skriftligen förklara vilka rättsverkningar, enligt den nederländska lagstiftningen, som uppstår vid regionstyrelsens godkännande av en fysisk plan, i synnerhet om den nationella förordningen om godkännande direkt utser en exploatör, om ett tillstånd i den mening som avses i artikel 1 i rådets direktiv 85/337/EEG, genom vilket exploatören erhåller tillstånd att genomföra den berörda fysiska planen, omfattas av godkännadet och, i så fall, om ett sådant tillstånd förblir giltigt under hela den berörda planens godkända giltighetstid".

18. Av de svar som inkommit till domstolen framgår att motsättningarna mellan de två påståendena inte är så tydliga som man vid första anblicken skulle ha kunnat tro.

19. Å ena sidan utesluter inte längre kommissionen att en fysisk plan, vid tillämpning av de nederländska bestämmelserna, kan innefatta ett tillstånd att genomföra de projekterade arbetena. Å andra sidan har den nederländska regeringen och de nederländska parterna preciserat att det faktiska genomförandet av de nämnda arbetena säkerligen kräver bygglov, men att den administrativa myndigheten i detta fall endast förfogar över en begränsad behörighet. Den är nämligen skyldig att utfärda tillståndet när den ansökan som den har tillställts uppfyller samtliga

krav i den fysiska planen, vilket betyder att det enda förfarande under vilket den administrativa myndigheten förfogar över ett utrymme för skönsmässig bedömning som gör det möjligt för den att beakta miljöhänsyn är vid godkännandet av fysiska planer.

20. Mot bakgrund av dessa förtydliganden och med hänsyn till att de nederländska myndigheterna, tillsammans med den nederländska domstolen, säkerligen har bäst förutsättningar att tolka den nederländska lagstiftningen, anser jag att det är lämpligt att domstolen i sitt förhandsavgörande tar för givet att, såsom Raad van State har gjort, sådana beslut om godkännande av fysiska planer som "Landelijk gebied 1968" och "Ruigoord 1992" i Nederländerna är att betrakta som tillstånd i den mening som avses i artikel 1.2 i direktivet.

21. Om den nationella domstolen ställer en fråga till EG-domstolen, är det naturligtvis på grund av att det inte finns något direkt eller uttryckligt svar i direktivet på den fråga som uppkommit vid den nationella domstolen. I direktivet förutses inte alls möjligheten att ett tillstånd, utan att dess ändamål eller omfattning ändras, ersätter ett tidigare utfärdat tillstånd.

22. Det är uppriktigt sagt inte den enda frågan som direktivet förefaller lämna öppen, och det är inte första gången som domstolen föranleds att granska dess tolkning och de åtgärder som medlemsstaterna skall vidta för att säkra dess korrekta tillämpning. Bland de mål som föranlett domstolen att bedöma de skyldigheter som direktivet skapar, förefaller mig två vara av visst intresse när det gäller den fråga som för närvarande är aktuell, nämligen målen Bund Naturschutz in Bayern m. fl. [2] och kommissionen mot Tyskland [3]. Det som framstår som intressant i dessa mål är att, medan gemenskapslagstiftaren lämnade en tidsfrist på tre år för medlemsstaterna att anpassa sig till direktivet, denne dock avstod från att anta bestämmelser som skulle möjliggöra en reglering av de problem som direktivet kunde ge upphov till vad gäller dess tillämpning i tiden.

23. Det borde dock ha varit enkelt att förutse att det skulle uppkomma situationer där ett projekt, som på grund av sitt syfte föll inom direktivets tillämpningsområde, hade blivit föremål för en undersökning före utgången av tidsfristen för direktivets införlivande, utan att förfarandet för utfärdande av tillstånd för dess genomförande hade avslutats före utgången av nämnda tidsfrist. Borde sådana projekt bli föremål för en miljöundersökning, även om en sådan inte var obligatorisk när förfarandet för godkännande av projekten inleddes, eller kunde de undantas?

24. I förslaget till avgörande som generaladvokat Gulmann lade fram i det första av de två ovannämnda målen, uttalade han sig för

2 — Dom av den 9 augusti 1994 i mål C-396/92 (REG 1994, s. I-3717).

3 — Dom av den 11 augusti 1995 i mål C-431/92 (REG 1995, s. I-2189).

ett undantag med hänvisning till bland annat rättssäkerhetsskäl och de krav proportionalitetsprincipen ställer, samtidigt som han erkände att alla problem ändå inte kommer att lösas, eftersom det i vissa fall kan vara svårt att avgöra huruvida tillståndsförfarandet har inletts före utgången av tidsfristen för direktivets införlivande. Domstolen kunde i detta mål besvara frågan i begäran om förhandsavgörande, utan att ta ställning till denna fråga. Det var först i det andra av de ovannämnda målen som frågan avgjordes på det sätt som förordades av Gulmann, vilket således generaladvokat Elmer tog fasta på i sitt förslag till avgörande.

25. I huvudsak beslutade domstolen att medlemsstaterna kan befria projekt för vilka den formella ansökan om tillstånd har lämnats in före den 3 juli 1988 från skyldigheten att göra en bedömning av deras påverkan på miljön.

26. Frågan som är aktuell i detta fall är förvisso annorlunda, eftersom förfarandet som ledde fram till beslutet om godkännande vad gäller planen "Ruigoord 1992" i sin helhet ägde rum efter utgången av tidsfristen för direktivets införlivande. Men för att kunna svara på frågan anser jag att man bör ha i åtanke de överväganden som Gulmann utvecklat i sitt ovannämnda förslag till avgörande, till vilka jag tillåter mig att hänvisa när det gäller konsekvenserna av att direktivet helt saknar övergångsbestämmelser.

27. Det är uppenbart att tolkningen av direktivet skall styras av det angelägna i att den får en ändamålsenlig verkan och att det således inte är fråga om att ge medlemsstaterna möjlighet att, när det passar dem, senarelägga en systematisk och effektiv miljöundersökning i de fall som räknas upp i direktivet. Lagstiftaren menade säkert att, då den tidsfrist på tre år som fastställdes i direktivet löpt ut, beaktandet av miljöhänsyn, genom lämpliga undersökningar, skulle vara en realitet.

28. Men det måste samtidigt erkännas att direktivet inte alls utesluter att ett tillstånd som har utfärdats före den 3 juli 1988, som var den sista dagen för dess införlivande, utan att någon miljöundersökning företagits, kan användas efter denna dag för att genomföra ett arbete som i dag förutsätter en sådan föregående undersökning.

29. Med andra ord förfaller inte tidigare utfärdade tillstånd, om det projekterade arbetet inte genomförts den 3 juli 1988.

30. Det förefaller mig vara nödvändigt att dra slutsatsen att tillståndens giltighetstid är en fråga som hör till nationell rätt, så länge det i denna rätt inte fastställs en giltighetstid som urvattnar innehållet i de skyldigheter som direktivet ålägger medlemsstaterna.

31. Det är intressant att notera att de nederländska myndigheterna i detta hänseende verkar ha insett vilket missbruk artikel 9 i den ovannämnda förordningen av den 20 maj 1987 skulle ha kunnat ge upphov till, eftersom en ändring av förordningen gjordes 1994, som begränsar möjligheten till undantag från miljöundersökningar i sådana fall då den tidigare planen har fastställts efter den 1 september 1984.

32. Jag avstår ifrån att besvara frågan om den nederländska regeringen därigenom har införlivat direktivet på ett riktigt sätt och nöjer mig med att påpeka att vi har att göra med ett område, nämligen miljöområdet, inom vilket det som betraktas som vissheter oftare än inom något annat område snabbt blir förlegat. Vem minns inte något storslaget projekt, som fastställdes för 10 år sedan eller kanske till och med senare, i den okränkbara ekonomiska utvecklingens eller helt enkelt i framåtskridandets namn. Projekt som på den tiden inte möttes av något motstånd men som aldrig genomfördes i avsaknad av finansiering och vilkas genomförande i dag inte skulle lovprisas av någon med hänsyn till deras förutsebara inverkan på miljön.

33. Direktivet är trots detta lika tyst vad avser tillståndens giltighetstid som utfärdats under den ordning som det inrättar. Även i detta fall förlitar man sig på att medlemsstaterna handlar på ett sätt som överensstämmer med direktivets anda och de allmänna skyldigheter som de har ålagts enligt artikel 5 i fördraget.

34. Det är säkerligen inte domstolens sak att uttala sig om huruvida detta förtroende är missriktat, men jag fruktar starkt att denna avsaknad av en bestämmelse om tillståndens giltighetstid ger upphov till många svårigheter.

35. I det förevarande fallet föreligger dock inget problem avseende tillståndens giltighetstid. Ingen av parterna bestrider att den fysiska planen "Ruigoord 1992" bör bli föremål för ett nytt tillstånd.

36. I sin fråga har Raad van State hänfört sig till ett "tillstånd", som "avser ett projekt för vilket tillstånd beviljades före den 3 juli 1988".

37. Det faktum att det rör sig om ett nytt tillstånd framgår också tydligt mot bakgrund av de fakta som ligger till grund för tvisten i målet vid den nationella domstolen.

38. Till att börja med skall det erinras om att år 1968 fastställde kommunfullmäktige i Haarlemmerliede en Spaarnwoude en fysisk plan som avsåg anläggandet av en hamn och ett industriområde (plan "Landelijk gebied 1968").

39. Kommunfullmäktige ändrade sedan ståndpunkt och fastställde planen "Ruigoord 1984", som avsåg att avsätta större delen av området i fråga för friluftsändamål. Denna plan avslogs i stora delar av regionstyrelsen i Nordholland.

40. Raad van State har påpekat att enligt artikel 30 i lagen om fysiska planer skall kommunfullmäktige "då godkännandet av en fysisk plan nekats i dess helhet eller till en del, fastställa en *ny plan* med beaktande av beslutet att neka godkännande". [4]

41. Raad van Staate har dessutom preciserat att avsikten var att den fysiska planen "Ruigoord 1992" skulle *ersätta* den fysiska planen "Landelijk gebied 1968".

42. Raad van States fråga avser således tillstånd för en ny plan. Om det handlar om en ny plan som skulle leda till ett nytt tillstånd, bör det också röra sig om ett nytt förfarande som har inletts genom en ny ansökan. Det faktum att planen "Ruigoord 1992" kunde bli föremål för en talan enligt nationell rätt vittnar mycket riktigt om detta.

43. Vilka är, utifrån direktivets ståndpunkt, rättsverkningarna av en sådan situation? I målet Bund Naturschutz in Bayern m. fl., fastslog domstolen att "inget i direktivet medger att det tolkas så att medlemsstaterna har rätt att undanta projekt, för vilka tillståndsförfaranden har inletts efter slutdatumet den 3 juli 1998, från skyldigheten att göra en bedömning av miljöpåverkan" [5]. I målet kommissionen mot Tyskland, preciserade domstolen att "[d]agen för inlämnandet av en formell ansökan [är] det enda kriteriet som kan godtas. Detta kriterium är väl förenligt med principen om rättssäkerhet och är ägnat att säkerställa direktivets ändamålsenliga verkan" [6].

44. Skulle man inte i det förevarande fallet kunna invända att det i själva verket är fråga om ett och samma förfarande, som inleddes 1968 och som efter olika turer skulle avslutas med ett beslut om tillstånd för planen "Ruigoord 1992"?

45. Det är kanske denna inställning som underförstått ligger till grund för de nederländska övergångsregler som föreskriver att upprättandet av en rapport om miljöpåverkan inte är obligatorisk, bland annat i de fall en verksamhet har återgivits i en gällande

4 — Se begäran om förhandsavgörande, s. 4, näst sista stycket.

5 — Se domen i det ovannämnda målet, punkt 18.

6 — Se domen i det ovannämnda målet, punkt 32.

omstruktureringsplan, förutsatt att platsen för verksamheten i huvudsak är densamma och under förutsättning att platsen inte är oförenlig med en gällande regional plan. [7]

46. Man tvingas dock konstatera att direktivet tilldelar *exploatören* en väsentlig roll. Enligt artikel 1.2 avses med detta begrepp antingen den som ansöker om tillstånd för ett privat projekt eller den offentliga myndighet som tar initiativ till ett projekt.

47. I det förevarande fallet är det en offentlig myndighet, nämligen kommunfullmäktige i Haarlemmerliede en Spaarnwoude, som år 1968 tog initiativ till ett projekt. Samma myndighet fastställde sedan år 1984 ett projekt av ett helt annat slag. I och med detta återtog myndigheten underförstått sin ursprungliga ansökan och avstod ifrån att utnyttja det erhållna tillståndet för det ursprungliga projektet.

48. Slutligen blev exploatören tvungen att fastställa en ny plan med hänsyn till beslutet om att inte godkänna planen från år 1984.

7 — Artikel 9.2 i den ovannämnda nationella förordningen av den 20 maj 1987.

49. Under dessa omständigheter förefaller det mig vara omöjligt att anse att det i förevarande fall föreligger ett enda förfarande som inleddes med en formell ansökan år 1968.

50. För att säkerställa direktivets ändamålsenliga verkan anser jag följaktligen att det är lämpligt att fastslå följande: när det efter den 3 juli 1988, genom en ny formell ansökan inleds ett förfarande som kommer att leda till ett tillstånd, i den mening som avses i direktivet, för att genomföra ett sådant arbete som avses i bilaga 1 i direktivet, skall detta tillstånd föregås av en bedömning av miljöpåverkan, enligt de villkor som föreskrivs i artikel 5—10 i direktivet, och detta oberoende av frågan om tillståndet medför något nytt i förhållande till ett tidigare tillstånd, giltigt eller ogiltigt.

51. Förutom att denna lösning, enligt min åsikt, är nödvändig mot bakgrund av vad som har anförts ovan, synes den medföra flera olika fördelar.

52. För det första är lösningen enkel, då den tar hänsyn till ett ostridigt faktum, nämligen det förhållandet att de nationella myndigheterna avser att utfärda ett tillstånd vid slutet

av ett förfarande som inte har inletts före den 3 juli 1988.

53. För det andra kan lösningen inte klandras för att inkräkta på den behörighet som gemenskapslagstiftaren sannolikt hade för avsikt att lämna till medlemsstaterna. Den undviker alla ställningstaganden till giltigheten av ett eventuellt tidigare tillstånd och är totalt oberoende av de skäl på grundval av vilka de nationella myndigheterna tror sig vara tvungna att utfärda ett nytt tillstånd.

54. För det tredje kan lösningen göra anspråk på att på en gång vara förnuftig och understödd av de principer som vanligtvis används för att lösa problem med reglers rättsverkan i tiden, då den går ut på att det som skall beslutas i dag skall beslutas genom tillämpning av de processuella regler som för närvarande är i kraft.

55. För det fjärde förefaller lösningen respektera rättssäkerhetskraven, eftersom det kan antas att nationella myndigheters beslut att ersätta ett tillstånd med ett annat, och därmed frånta det tidigare tillståndet dess giltighet, har fattats i enlighet med nämnda krav som inte förbiser medlemsstaternas nationella rättigheter. Slutligen förefaller denna lösning vara den enda som stärker trovärdigheten i gemenskapens miljöpolitik.

56. Det skulle förvisso kunna uppkomma gränsfall där det sunda förnuftet borde få avgöra, det vill säga situationer då ett tidigare tillstånd antingen nyligen har utfärdats, och ersättandet av det är nödvändigt av rent formella skäl, eller kanske till och med är av något äldre datum, men har föregåtts av en miljöundersökning som i sak svarar mot kraven i direktivet. Domstolen kanske en dag måste besvara en fråga med en sådan bakgrund och kan då nyansera denna ståndpunkt. Det faktum kvarstår att tillståndet för planen "Ruigoord 1992" helt saknar beröringspunkter med sådana fall.

57. Vid sammanträdet begärde Nederländernas ombud, att för det fall tolkningsfrågan inte besvaras på det sätt som har föreslagits av dess regering, skall den meddelade domens rättsverkningar begränsas i tiden. Mot bakgrund av domstolens fasta rättspraxis förefaller det mig svårt att tillmötesgå denna begäran, eftersom villkoren härför inte är uppfyllda. Även om det skulle föreligga en risk för allvarliga ekonomiska efterverkningar — till följd av det stora antalet rättsliga rapporter som har upprättats i god tro på grundval av nationella rättsregler som ansetts vara giltiga — har jag svårt att tro att det skulle visa sig att enskilda och nationella myndigheter har uppmuntrats att uppträda på ett sätt som inte överensstämmer med de gemenskapsrättsliga bestämmelserna, på grund av en objektiv och väsentlig osäkerhet avseende de gemenskapsrättsliga bestämmelsernas betydelse, en osäkerhet som eventuellt också de andra medlemsstaternas eller kommissionens beteende skulle ha bidragit till.

Förslag till avgörande

58. Jag föreslår sålunda att tolkningsfrågan skall besvaras på följande sätt:

Enligt rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt är det inte möjligt att ge tillstånd för ett projekt som nämns i bilaga 1 till samma direktiv, om tillståndet — i ett fall där beslutet avser ett projekt för vilket tillstånd beviljades före den 3 juli 1988, dock utan att tillståndet utnyttjades, och detta tillstånd inte föregicks av någon bedömning av projektets miljöpåverkan som uppfyller direktivets krav — inte föregåtts av en bedömning av projektets miljöpåverkan i den mening som avses i direktivet, och då det finns anledning att anse att det nya tillståndet kommer att beviljas efter en ny formell ansökan.